

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ТА ЮВІЛЕЇ 2019 РОКУ

Цього року на державному рівні відзначатимуться такі пам'ятні дати та ювілеї:

I. Відомих подій в Україні:

1000 років з початку правління Ярослава Мудрого, Великого князя Київської Русі (1019);
875 років з часу створення Галицького (Крилоського) Євангелія - однієї з найдавніших книжних пам'яток Київської Русі (1144);
575 років з часу надання Магдебурзького права місту Житомиру (1444);
550 років з часу надання Магдебурзького права місту Бібрці (1469);
450 років з часу надання Магдебурзького права місту Яворову (1569);
400 років з часу виходу "Граматики" Мелетія Смотрицького - першого повного видання церковнослов'янської мови в українській редакції (1619);
400 років з часу заснування Спасо-Преображенського Мгарського монастиря (1619);
400 років з дня постановки драми Якуба Гаватовича "Трагедія або образ смерті пресвятого Іоанна Хрестителя", що фактично є датою започаткування українського театру (08.09.1619);
360 років з часу Конотопської битви, в якій українське військо здобуло перемогу над російським (07-09.07.1659);
350 років з дня започаткування гетьманської резиденції у місті Батурині (16.03.1669);
200 років з часу прем'єри п'єси Івана Котляревського "Наталка Полтавка" на сцені полтавського театру (1819);
175 років з часу заснування "Інституту музики" Галицького музичного товариства (нині - Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка) (1844);
100 років з часу створення Одеської кіностудії (1919);
100 років з часу заснування Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків (1919);
100 років з часу утворення Національної заслуженої академічної капели України "Думка" (1919);
100 років з часу заснування Головної книжної палати у місті Києві (нині - державна наукова установа "Книжкова палата України імені Івана Федорова") (січень 1919);
100 років з часу заснування Інституту проблем ендокринної патології імені В.Я. Данилевського Національної академії медичних наук України (1919);
100 років з дня затвердження Директорією Української Народної Республіки закону про утворення керівництва Української автокефальної православної церкви (01.01.1919);
100 років з дня проголошення у селі Ясіні на Закарпатті Гуцульської Республіки (08.01.1919);
100 років з дня ухвалення Всенародними зборами у місті Хусті рішення про приєднання Закарпаття до Української Народної Республіки (21.01.1919);
100 років з дня проголошення Акта злуки Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки (22.01.1919);
100 років з часу утворення Української Республіканської Капели і започаткування культурної дипломатії Української Народної Республіки (24.01.1919);
100 років з часу утворення Інституту травматології та ортопедії Національної академії медичних наук України (червень 1919);
100 років з часу Чортківської наступальної операції Української Галицької Армії ("Чортківської офензиви") (07-28.06.1919);
100 років від початку походу об'єднаних армій Української Народної Республіки (УНР) та Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) на Київ та Одесу (11.08.1919);
100 років з часу заснування Житомирського державного університету імені Івана Франка (жовтень 1919);
100 років з часу складення "Урочистої обітниць Директорії, міністрів, урядовців і суддів та присяги військових на вірність Українській Народній Республіці" (14.10.1919);
100 років від початку Першого Зимового походу Армії Української Народної Республіки (06.12.1919);
90 років з часу проведення Першого Конгресу (Великого збору) українських націоналістів, на якому створено Організацію українських націоналістів (28.01-03.02.1929);
90 років з дня утворення Науково-дослідного інституту сільськогосподарських меліорацій (нині - Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України) (23.12.1929);
80 років з дня проголошення незалежності Карпатської України (15.03.1939);
75 років з часу бою Української повстанської армії під Гурбами (21-25.04.1944);
75 років з часу утворення Української Головної Визвольної Ради (липень 1944);
75 років з дня заснування Національного транспортного університету у місті Києві (07.11.1944);
50 років з часу заснування Національного музею народної архітектури та побуту України у місті Києві (1969);
30 років з часу виходу з підпілля Української греко-католицької церкви (1989);
30 років з часу утворення Товариства української мови імені Тараса Шевченка (нині - Всеукраїнське товариство "Просвіта" імені Тараса Шевченка) (11-12.02.1989);
30 років з дня утворення Українського історико-просвітницького правозахисного добровільного товариства "Меморіал" імені Василя Стуса (нині - громадська організація "Всеукраїнська правозахисна організація "Меморіал" імені Василя Стуса") (04.03.1989);
30 років з часу проведення установчого з'їзду, на якому створено громадсько-політичну організацію "Народний Рух України за перебудову" (08-10.09.1989);
30 років з часу проведення у місті Чернівцях першого фестивалю української сучасної пісні та популярної музики "Червона руга" (17-24.09.1989);
25 років з часу утворення Національного університету "Острозька академія" (1994);
25 років з дня створення Українського центру культурних досліджень (17.06.1994);

5 років з часу звільнення міст Східної України від російської окупації: Лимана (04.06.2014), Маріуполя (13.06.2014), Слов'янська, Краматорська, Дружківки, Костянтинівки (05.07.2014), Бахмута (06.07.2014), Торецька (21.07.2014), Авдіївки (30.07.2014), Красногоровки (01.08.2014), Мар'їнки (05.08.2014).

II. Видатних особистостей:

240 років з часу народження Олександра Засядька (1779-1837), інженера-артилериста, конструктора бойових ракет;

160 років з дня народження Сергія Богданова (1859-1920), вченого в галузі аграрних наук;

150 років з дня народження Камілла Шіндлера (1869-1940), вченого в галузі аграрних наук;

1 січня - 110 років з дня народження Степана Бандери (1909-1959), провідного діяча та теоретика українського національно-визвольного руху, голови Проводу Організації українських націоналістів, політичного діяча;

6 січня - 80 років з дня народження Валерія Лобановського (1939-2002), тренера, футболіста;

7 січня - 130 років з дня народження Михайла Рудницького (1889-1975), літературознавця, літературного критика, перекладача, поета;

8 січня - 140 років з дня народження Степана Васильченка (справжнє ім'я та прізвище - Степан Панасенко) (1879-1932), письменника, журналіста, педагога;

9 січня - 160 років з дня народження Степана Смаль-Стоцького (1859-1938), вченого, філолога, громадського діяча;

11 січня - 90 років з дня народження Тетяни Черевченко (1929-2017), вченого в галузі ботаніки;

12 січня - 140 років з дня народження Володимира Сінклера (1879-1946), військового діяча, генерал-поручника Армії УНР;

12 січня - 110 років з дня народження Марії Примаченко (Приймаченко) (1909-1997), художниці, майстрині народного декоративного розпису;

12 січня - 90 років з дня народження Миколи Машенка (1929-2013), кінорежисера, сценариста, письменника;

13 січня - 100 років з дня народження Любові Малої (1919-2003), лікаря-терапевта, науковця, Героя України;

17 січня - 150 років з дня народження Івана Труша (1869-1941), художника, мистецтвознавця, видавця;

23 січня - 170 років з дня народження Богдана Ханенка (1849-1917), археолога, мецената, колекціонера української старовини і творів мистецтва;

23 січня - 90 років з дня народження Філарета (1929) (в миру - Михайло Денисенко), православного церковного діяча, патріарха Української Православної Церкви Київського Патріархату;

24 січня - 140 років з дня народження Станіслава Людкевича (1879-1979), композитора, музикознавця, фольклориста, педагога;

27 січня - 180 років з дня народження Павла Чубинського (1839-1884), фольклориста, етнографа, поета, автора слів Державного Гімну України;

28 січня - 100 років з дня народження Олексія Корнієнка (1919-2003), драматурга та перекладача;

30 січня - 120 років з дня народження Володимира Горбового (1899-1984), державного, громадського, політичного діяча, політв'язня радянського режиму;

13 лютого - 110 років з дня народження Віктора Іванова (1909-1981), кінорежисера, сценариста, письменника;

16 лютого - 190 років з дня народження Ісидора Шараневича (1829-1901), історика, археолога, педагога, дослідника Галичини та Волині;

16 лютого - 140 років з дня народження Василя Короліва-Старого (справжнє ім'я та прізвище - Василь Королів) (1879-1943), письменника, видавця, громадського діяча, члена Товариства українських поступовців та одного із засновників Української Центральної Ради;

18 лютого - 90 років з дня народження Віктора Зеленського (1929-2017), фізика, академіка Академії наук УРСР;

20 лютого - 140 років з дня народження Василя Юр'єва (1879-1962), селекціонера, академіка Академії наук УРСР;

20 лютого - 130 років з дня народження Лева (Левка) Ревуцького (1889-1977), композитора, педагога, мистецтвознавця, музичного і громадського діяча;

23 лютого - 140 років з дня народження Казимира Малевича (1879-1935), художника, теоретика мистецтва, педагога;

23 лютого - 100 років з дня народження Петра Федуна (псевдонім - Петро Полтава) (1919-1951), військового та політичного діяча, члена ОУН та УПА;

28 лютого - 130 років з дня народження Павла Шандрука (1889-1979), військового діяча, генерал-хорунжого Армії УНР;

3 березня - 100 років з дня народження Олексія Погорєлова (1919-2002), математика, академіка Академії наук УРСР, академіка Академії наук СРСР;

4 березня - 70 років з дня народження Володимира Івасюка (1949-1979), композитора, поета, основоположника української естрадної музики, Героя України;

15 березня - 170 років з дня народження Володимира Шухевича (1849-1915), громадського діяча, етнографа, педагога, публіциста;

17 березня - 100 років з дня народження Олексія Коломійця (1919-1994), письменника, драматурга;

20 березня - 380 років з дня народження Івана Мазепи (1639-1709), гетьмана України, військового та політичного діяча, мецената;

20 березня - 130 років з дня народження Олександра Корнієвського (1889-1988), бандуриста, майстра з виготовлення музичних інструментів;

24 березня - 150 років з дня народження Олени Кисілевської (1869-1956), громадської та політичної діячки, письменниці, перекладачки, активістки жіночого руху в Західній Україні;

1 квітня - 210 років з дня народження Миколи Гоголя (1809-1852), письменника;

5 квітня - 130 років з дня народження Миколи Тюленєва (1889-1969), вченого в галузі аграрних наук;

7 квітня - 160 років з дня народження Миколи Левитського (1859-1936), громадського та державного діяча, публіциста, організатора кооперативного руху;

7 квітня - 100 років з дня народження Омеляна Пріцака (1919-2006), історика, сходовознавця, філолога, джерелознавця, засновника і директора Інституту українських студій Гарвардського університету;

8 квітня - 140 років з дня народження Андрія Лівіцького (1879-1954), громадського, політичного, державного діяча, правника;

8 квітня - 70 років з дня народження Василя Овсієнка (1949), громадського діяча, публіциста, члена Української Гельсінської групи, політв'язня радянського режиму;

10 квітня - 130 років з дня народження Олександра Загородського (1889 -1968), військового діяча;

19 квітня - 100 років з дня народження Олександра Сегалія (1919-2010), хореографа, головного балетмейстера Київського театру оперети;

7 травня - 130 років з дня народження Миколи Омелюсіка (псевдонім - Поліщук) (1889-1970), військового діяча;

13 травня - 170 років з дня народження Панаса Мирного (справжнє ім'я та прізвище - Панас Рудченко) (1849-1920), письменника, драматурга, громадського діяча;

20 травня - 140 років з дня народження Бориса Мартоса (1879-1977), державного, громадського, політичного діяча, вченого, економіста;

21 травня - 90 років з дня народження Еммануїла Миська (1929-2000), скульптора, художника;

22 травня - 140 років з дня народження Симона Петлюри (1879-1926), Голови Директорії Української Народної Республіки, державного, військового та політичного діяча, журналіста, літературного і театрального критика;

22 травня - 140 років з дня народження Федора Кричевського (1879-1947), живописця, педагога;

27 травня - 160 років з дня народження Панаса Саксаганського (справжнє ім'я та прізвище - Панас Тобілевич) (1859-1940), актора, режисера, драматурга;

27 травня - 90 років з дня народження Романа Іваничука (1929-2016), письменника, педагога, Героя України;

31 травня - 100 років з дня народження Леоніда Махновця (1919-1993), літературознавця, історика, археолога, перекладача, бібліографа;

6 червня - 130 років з дня народження Ігоря Сікорського (1889-1972), авіаконструктора;

21 червня - 150 років з дня народження Федора Матушевського (1869-1919), публіциста, дипломата, громадського та політичного діяча;

7 липня - 100 років з дня народження Дмитра Вітовського (1919-1947), військового діяча;

9 липня - 110 років з дня народження Петра Олійника (псевдонім - Еней) (1909-1946), військового діяча, полковника УПА;

17 липня - 170 років з дня народження Олени Пчілки (справжнє ім'я та прізвище - Ольга Косач) (1849-1930), письменниці, перекладачки, громадської діячки, фольклориста, етнографа;

25 липня - 150 років з дня народження Михайла Косача (1869-1903), письменника, фольклориста, вченого-метеоролога;

31 липня - 80 років з дня народження Миколи Холодного (1939-2006), поета, літературознавця, публіциста, перекладача;

5 серпня - 120 років з дня народження Бориса Антоненка-Давидовича (1899-1984), письменника, публіциста, мовознавця, політв'язня радянського режиму;

7 серпня - 200 років з дня народження Пантелеймона Куліша (1819-1897), письменника, перекладача, фольклориста, історика, громадського діяча;

8 серпня - 100 років з дня народження Бориса Веркіна (1919-1990), фізика, вченого, академіка Академії наук УРСР;

11 серпня - 130 років з дня народження Олександра Шульгина (1889-1960), державного, громадського, культурного та наукового діяча, дипломата;

15 серпня - 200 років з дня народження Григорія Ґалаґана (1819-1888), громадського діяча, мецената;

20 серпня - 135 років з дня народження Омеляна Ковча (1884-1944), церковного та громадського діяча, політв'язня нацистського режиму;

20 серпня - 120 років з дня народження Олександра Саєнка (1899-1985), митця-декоратора, художника;

21 серпня - 110 років з дня народження Миколи Боголюбова (1909-1992), вченого, фізика-теоретика і математика, академіка Академії наук УРСР та Академії наук СРСР;

29 серпня - 150 років з дня народження Мирона Тарнавського (1869-1938), військового діяча, головнокомандувача Української Галицької армії;

1 вересня - 130 років з дня народження Ольги Басараб (1889-1924), громадської та політичної діячки, підпільниці;

9 вересня - 250 років з дня народження Івана Котляревського (1769-1838), письменника, поета, драматурга, громадського діяча, основоположника сучасної української літератури;

10 вересня - 125 років з дня народження Олександра Довженка (1894-1956), письменника, кінорежисера, художника;

18 вересня - 90 років з дня народження Алли Горської (1929-1970), художниці, учасниці правозахисного руху;

20 вересня - 90 років з дня народження Івана Світличного (1929-1992), літературознавця, мовознавця, поета, перекладача, політв'язня радянського режиму;

5 жовтня - 110 років з дня народження Богдана-Ігоря Антонича (1909-1937), поета, прозаїка, перекладача;

10 жовтня - 130 років з дня народження Михайла Драй-Хмари (1889-1939), поета, літературознавця, репресованого;

19 жовтня - 140 років з дня народження Миколи Порша (1879-1944), політичного діяча, економіста, члена Української Центральної Ради;

26 жовтня - 200 років з дня народження Миколи Терещенка (1819-1903), громадського діяча, підприємця, мецената;

27 жовтня - 100 років з дня народження Івана Лисяка-Рудницького (1919-1984), історика, політолога, публіциста;
29 жовтня - 110 років з дня народження Івана Климів (псевдонім - Легенда) (1909-1942), політичного діяча, члена ОУН;
10 листопада - 140 років з дня народження Якова Рощепія (1879-1958), винахідника, конструктора;
11 листопада - 100 років з дня народження Ольги Кусенко (1919-1997), актриси театру та кіно, педагога, громадської діячки;
12 листопада - 90 років з дня народження Зеновія Красівського (1929-1991), поета, політв'язня радянського режиму;
13 листопада - 130 років з дня народження Остапа Вишні (справжнє ім'я та прізвище - Павло Губенко) (1889-1956), письменника-сатирика, гумориста, перекладача;
14 листопада - 160 років з дня народження Василя Таїрова (1859-1938), вченого, фахівця з виноградарства та виноробства;
17 листопада - 150 років з дня народження Климентія Шептицького (1869-1951), церковного та громадського діяча, політв'язня радянського режиму;
18 листопада - 160 років з дня народження Костя Левицького (1859-1941), державного та громадського діяча, першого голови уряду ЗУНР;
23 листопада - 120 років з дня народження Григорія Костюка (1899-1982), психолога, педагога;
27 листопада - 140 років з дня народження Григорія Чупринки (1879-1921), поета, літературного критика, учасника антибільшовицького повстанського руху;
29 листопада - 120 років з дня народження Григорія Косинки (справжнє ім'я та прізвище - Григорій Стрілець) (1899-1934), письменника, перекладача;
2 грудня - 150 років з дня народження Олександра Ющенка (1869-1936), вченого, психіатра, педагога, громадського діяча, дійсного члена Академії наук УРСР;
6 грудня - 120 років з дня народження Олександра Оглоблина (1899-1992), історика, архівіста, президента Української вільної академії наук у США;
19 грудня - 100 років з дня народження Миколи Лукаша (1919-1988), поета, перекладача, лінгвіста, літературознавця;
21 грудня - 130 років з дня народження Стефана Таранушенка (1889-1976), мистецтвознавця, музейника, дослідника української архітектури;
23 грудня - 90 років з дня народження Володимира Шевченка (1929-1987), режисера-документаліста, кінооператора;
29 грудня - 130 років з дня народження Костянтина Калініна (1889-1938), авіаконструктора.

III. Днів пам'яті:

80-ті роковини початку Другої світової війни (01.09.1939);
75-ті роковини депортації кримських татар та інших народів Криму (18.05.1944);
75-ті роковини початку депортації українців з Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Південного Підляшшя, Любачівщини, Західної Бойківщини у 1944-1951 роках (вересень 1944, день пам'яті - 08.09.2019).

IV. Відомих подій світової історії:

30 років з часу виведення радянських військ з Афганістану, вшанування загиблих в Афганістані українців (15.02.1989);
30 років з часу початку падіння комуністичних режимів у країнах Центрально-Східної Європи (09.11.1989).

13 грудня - 90 років з дня народження Євгена Сверстюка (1928-2014), літературного критика, перекладача, публіциста, філософа, педагога, політв'язня радянського режиму, громадського і релігійного діяча;
17 грудня - 110 років з дня народження Юрія Шевельова (1908-2002), вченого-славіста, мовознавця, літературознавця, педагога;
23 грудня - 140 років з дня народження Степана Тимошенка (1878-1972), вченого у галузі механіки;
23 грудня - 120 років з дня народження Федора Артеменка (1898-1922), військового діяча, полковника Армії УНР;
25 грудня - 170 років з дня народження Ореста Левицького (1848-1922), історика, археографа, архівіста, етнографа, літературознавця, письменника, академіка Української академії наук;
26 грудня - 120 років з дня народження Євгена Плужника (1898-1936), поета, перекладача, драматурга, репресованого.

III. Днів пам'яті:

310 років з дня Батуринської трагедії (02.11.1708);
100 років з дня початку "червоного терору" - злочинної репресивної політики комуністичного режиму (05.09.1918);
85-ті роковини Голодомору 1932-1933 років в Україні (день пам'яті - 24.11.2018);
75 років з часу Корюківської трагедії (01-02.03.1943, день пам'яті - 01.03.2018).